

Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Değerlendirilmesi*

Sevim Özdemir**
Demet Durmuş***

Öz

Arapça öğretimi -beraberinde birçok sıkıntı getirirse de- hiç de zor değildir. Öğretimin en önemli unsurlardan biri şüphesiz ki kitap seçimidir. İyi dizayn edilmiş akla ve mantığa uygun, okutulduğu seviye düzeyinde yazılmış her kitap, öğretilmesi planlanan dil için bir şanstır. Çünkü kitap, örgün eğitimde dil öğretiminde önemli bir araçtır ve yazımı, basımı ve içeriğiyle öğrenmeyi etkileyen faktörlerden birisidir. Ders kitabının sadece öğretime yer vermesi gerektiği düşünülse de kitap eğitime de yer vermeli ve günlük hayatla ilişkilendirilebilmelidir. Ders kitabı öğretimde bir araç olmasının ötesinde iyi bir rehber ve öğretim yolunu aydınlatan bir ışıktır. Araştırmanın konusu, günümüzde Anadolu İmam-Hatip Liselerinde okutulan 10.sınıf Arapça ders kitabının öğretmenler ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesidir.

Araştırmamızda 10. sınıf Arapça ders kitabı müfredatının Arapça öğretimine etkileri, kitabın içeriği ve konularının yeterliliği, ders kitabındaki aktiviteler, ders kitabının dilinin uygun olup olmadığı hususları tartışılmıştır.

Bu araştırmada “Karma tarama” modeli kullanılmıştır. Daha önceden bu konuda hazırlanmış benzer Arapça tezler, Arapça ve yabancı dil öğretimi hakkında yazılmış kitaplar, İmam-Hatip Liseleri ve Arapça öğretimi için yazılan çeşitli makaleler, İmam-Hatip Liselerinde Arapça öğretimi için hazırlanan öğretim programları, İmam-Hatip Liselerinde okutulan ders kitapları ve internet siteleri taranmıştır. Elde edilen veriler incelenip düzenlendikten sonra eleştirel bir bakış açısı ve bilimsel bilgiler çerçevesinde yorumlanmıştır. Sonuçta Anadolu İmam-Hatip Liselerinde okutulan ders kitaplarının daha etkin ve verimli hazırlanmasına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anadolu İmam-Hatip, Arapça Ders Kitapları, Anket Çalışması, Değerlendirme.

Review of the 10th Grade Arabic Coursebook of Anatolian Religious High School

Abstract

Teaching Arabic is not difficult but it brings many difficulties. One of the most important issues about teaching is undoubtedly the book selection. Each book that is

* Bu araştırma Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir. Araştırmaya temel teşkil eden anket uygulaması Isparta Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 05.04.2019 tarih ve sayı: 27749142-44E.6950524 izni ile yapılmıştır. Doi: 10.32330/nusha.1075699

** Prof. Dr., SDÜ Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Arap Dili Eğitimi ABD Öğretim Üyesi, e-posta:sevimozdemir@sdu.edu.tr; Orcid No: 0000-0002-7856-1401

***Turgut Reis İmam-Hatip Ortaokulu Arapça Öğretmeni, e-posta:demetdurmus7@gmail.com; Orcid No:0000-0002-6519-2635

Makale Gönderim Tarihi: 18.02.2022

Makale Kabul Tarihi : 15.06.2022

NÜSHA, 2022; (54): 123-166

well-designed, reasonable, and logical, written at the level of being taught is a chance for the language. Because the book is an important instrument for teaching language in formal education and is one of the factors that affect learning within its publication and content. Even though it is thought that coursebooks should be used for teaching, they should be used for education and associated with daily life as well. The coursebook is beyond being an instrument for teaching, it is a good guide and a light that enlightens the way of learning. The subject of the search is the evaluation of the 10th class Arabic textbook which is taught in Anatolian Imam-Hatip High Schools today by teachers and students. In our research, issues of effects of the 10th grade Arabic lesson book syllabus on Arabic language teaching and whether the subjects and content of the book are adequate or not, activities in the lesson book, whether the level of the language of the lesson book is appropriate or not, were discussed.

In this research, the “mixed method” model was used. Similar Arabic dissertations about this subject, books written about Arabic and foreign language teaching, various articles written for Imam-Hatip High Schools and Arabic teaching, programs prepared for teaching Arabic in Imam-Hatip High Schools, textbooks taught in Imam-Hatip High Schools, and internet sites have been scanned. After the obtained data were analyzed and edited, data were interpreted within the framework of a critical perspective and scientific knowledge. As a result, suggestions were made for more effective and efficient preparation of textbooks taught in Anatolian Imam-Hatip High Schools.

Keywords: Anatolian Imam-Hatip High School, Arabic Lesson Books, Survey Study, Evaluation.

Structured Abstract

The language which is used as an instrument for communication also reflects the culture, literature, and art of the region in which it is spoken. Some technical knowledge should be learned at the beginning, such as; grammar rules, the meaning of the specific words to teach a language. In the further processes, listening-speaking-reading and writing skills are developed. In the process of learning, published sources play a vital role as much as verbal literature sources. Especially in the classroom, the coursebook takes quite an important place for association in teaching language and intensifying the incomes of the course. Besides, the writing, publication, and content of the coursebooks are factors that affect the learning as well. When it comes to the coursebook, it is thought that the learning of the subject that must be taught is needed to be included. However, the coursebook should include not only learning but also teaching. So, it can be associated with daily life and provide suggestions for solutions to the problems that people face. In the directive of the Ministry of National Education, the coursebook is defined as; ‘‘Coursebook: is the instrument that is considered to be convenient to use in formal and informal education’’ by the committee.

In our study which is conducted in regard to the importance of coursebooks, ‘‘Review of the 10th Grade Arabic Coursebook of Anatolian Religious High School’’ is studied. The aim of the study is to review the Arabic coursebook of 10th-grade Anatolian Religious High School in accordance with the teachers’ and students’ opinions. For this purpose, the questionnaire was subjected to Arabic language teachers who teach for 10th grade and 10th-grade students who are Arabic language learners. Besides, 4 Arabic language teachers were interviewed to gather opinions about the coursebook. In the frame of this process, the subgoals of this study are specified as:

1- Is the syllabus of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affecting Arabic language teaching positively?

2- Does the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School fulfill the needs of Arabic language teachers?

3- Does the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School fulfill the needs of students who are learning the Arabic language?

4- Does the content of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School have a purposeful effect on students?

5- Does the content of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School have a purposeful effect on teachers?

6- Does the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School encumber students or teachers as either teaching grammar or translating the reading texts?

7- In what ways does the Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect the attitude of teachers and students for Arabic lesson?

It is a fact that in our country, students of either Religious High Schools or Faculty of Theology encounter a lot of problems while learning the Arabic language in terms of theory or practice. Searching the causes and solutions for students' misuse of the language will largely help with the teaching and learning of this language easier and more lively. For our study, this issue is the leading reason for enhancing the importance of conducting the study about these subjects. In regard to these reasons, our study's hypotheses are specified as:

1- According to the teachers and students, the draft and plan of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect education and learning positively.

2- According to students and teachers, the activities in the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect Arabic language teaching positively.

3- According to students and teachers, the skills in the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect the learning of the Arabic language positively.

4- According to students and teachers, the usage of the language in the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affects Arabic language learning positively.

5- According to students and teachers, the subject and content of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect Arabic language learning positively.

In our study, the mixed method was used and the questionnaire items were taken from the study "Both the Teachers' and Students' Opinions about Arabic Course Books

that are Used in Religious Vocational Secondary Schools. (Gazi University Institute of Educational Sciences Unpublished Master's Thesis)" by Şakir Demirbaş.¹ The "teacher questionnaire" consisted of 25 items for teachers who use the 10th-grade Arabic coursebook and the "Student Questionnaire" consisted of 20 items for students who are learning from 10th grade Arabic coursebook. Based on the results of these questionnaires, the t-test is formed.

According to the results of our study, the draft and plan of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School were not considered convenient and clear enough. It is found out that our hypothesis of "The draft and plan of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect education and learning positively." is not justified.

The activities in the coursebook were considered negatively in terms of using the Arabic language in social life and providing communication. Activities in the book are not included daily usage dialogues. Unfortunately, our hypothesis of "The activities in 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect Arabic language teaching positively." is not justified.

The convenience of using the language according to the students' level of language was considered positively by the teachers while students considered negatively. Our hypothesis of "The syllabus of the 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School shows a difference in terms of demographic variances." is justified with the different answers of students and teachers.

Including four language skills of language in the coursebook provides a great advantage for students. It is found out that our hypothesis of "The skills in 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affect the learning of Arabic language positively." is justified.

The grammar subjects and the order of teaching vocabulary are convenient. In this form, the book was prepared –not so much- but conveniently for spiral education. It is found out that our hypothesis of "The usage of the language in 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affects Arabic language learning positively." is justified.

Even though this coursebook does not include direct teaching, it introduces the language with simple and short examples. It is found out that our hypothesis of the usage of the language in 10th Grade Arabic coursebook of Anatolian Religious High School affects Arabic language learning positively is justified here as well.

At the end of the study, these suggestions are offered: Subjects should be taught in mother language, teaching should not be slurred over with a few examples, teachers should introduce more exercises and examples about grammar to adapt students to the Arabic language easier. Subjects should be taught from easy to difficult, grammar subjects should be introduced as small footnotes that have explanations.

The texts and the dialogues in the coursebook should be prepared considering the students' level of language. Daily dialogues should be introduced and these dialogues should include words and terms that can be used in real life.

Translations or words of the texts in the coursebooks should be given. The coursebook should enhance the usage of vowel point.

The activities in the book should be increased, games, songs, telling stories, and different riddles and puzzles should be included in the book.

Listening texts should be given to the students as well and they should be vocalized slower.

The topic and the content of the coursebook should be current, prepared properly for the era, and if it is possible, it should be interesting for the students.

The draft and the plan of the coursebook should be redesigned and get out of unvarying and flatness.

To make students' adaptation to the coursebook and learning the Arabic language easier, lesson materials should be prepared such as; an Arabic writing notebook, sticker, colorful schema, pictures, and word cards.

GİRİŞ

Dil, bir iletişim aracı olması sebebiyle insanlar için son derece önemlidir. Çünkü o olmadan iletişim kurmak oldukça zordur. Eski çağlara bakıldığında insanoğlu farklı iletişim yolları aramış, bulmuş, uygulamış, fakat mevcut olan dilbilim kurallarının eksikliğini fark etmiştir. Bu da şu an kullanılmakta olan dillerin doğuşuna sebep olmuştur. Diller konuşulduğu bölgelerin kültürünü, gelenek-göreneklerini, edebiyat ve sanatını da yansıtmaktadır.

Dil öğrenimi için başlangıçta dilbilgisi kuralları (zamanlar, sıfatların kullanımı vb.), belli başlı sözcüklerin anlamları gibi teknik bilgilerin edinilmesi gerekir. Daha sonraki aşamalarda dinleme, anlama, okuma, yazma ve konuşma gibi dil becerileri edinilir. Bu arada da toplumsal dil kullanım kurallarını kavrayarak o dilde sözlü ya da yazılı iletişim kurabilir.

Sonuç olarak, yabancı dil öğrenme süreci şu şekilde özetlenebilir: Dilin yapısını öğrenme, dil becerilerini kazanma, hedef dilin kültürel öğelerini tanıma, dilin farklı toplumsal ortamlarda nasıl kullanıldığı bilgisini edinme, dilin yapı ve beceri bilgileriyle birlikte toplumsal kullanımını da birleştirerek iletişim kurma.²

Dilin öğrenilmesinde sözlü literatür yanı sıra yazılı ve basılı kaynaklar da son derece önemlidir. Özellikler sınıf ortamında dil öğretiminde birliktelik sağlamada ve öğretilen ve öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesinde kaynak kitabın niteliği, öğrenmeyi etkileyen unsurlardan biridir. Onun için örgün eğitimde dil öğretiminde önemli bir araç olan kitapların yazımı, basımı ve içeriği öğrenmeyi etkileyen farklı etmenlerdendir.

Ders kitabı denince, okutulan ders ile ilgili öğretime yer verilmesi gerektiği düşünülür. Fakat ders kitabı yalnız öğretime değil eğitime de yer vermeli, dersi günlük yaşamla ilişkilendirmeli ve hayatın her noktasında öğrencinin karşısına çıkabilecek sorunlar karşısında kullanılabilir yöntemler sunmalıdır. Aynı

zamanda eğlence ve öğretimi iç içe verip, niteliği olan, devamı merak uyandıran konuları da içermelidir. Hem öğretmen hem öğrenci sahip olunan bu kitabı elinden bırakmamalıdır. Ders kitabı, bir araç olmanın ötesinde bir rehberdir ve öğretim yolunu aydınlatan sonsuz bir ışıktır. Millî Eğitim Bakanlığının ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliğinde ders kitabının tanımı ise şu şekilde yapılmıştır: “Ders Kitabı: Kurulca, örgün ve yaygın eğitim ve öğretim kurumlarında okutulması uygun bulunan” araçtır.³

Araştırmanın Problemi

Dünyanın küçük bir köye dönüştüğü günümüzde, dilbilimciler ve araştırmacılar, yeni yaklaşımlar, uygulamalar ve araştırmalarla, var olan yöntemlerin eksik ve yeterli olmayan yönlerini tespit edip sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapmakta ve bu doğrultuda, uygun ders kitapları, öğretim setleri ortaya koymaktadırlar. Öğrenmeyi hedeflediğimiz dil Arapça ise, İslâm dininin kabul edildiği çok eski tarihlere dayanan Arapça öğretiminin hem yöntem hem de ders kitapları açısından, arzu edilen gelişmeleri gösteremediği, pek çok sorun içerdiği bilinen bir gerçektir. Uzun yıllar boyunca medrese eğitimi sistemiyle ezberciliğe dayanan Arapça öğretiminin, okuduğunu anlamaya yönelik Arapça öğretimi şeklinde geliştirilmesi, kullanılabilirliğinin artması ve uygulamadaki sorunların çözümü amacıyla birçok çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Okuduğunu anlamayan, konuşamayan, yazamayan ve dinlediğini anlayamayan öğrenci kitleleri yerine, dili her alanda kullanabilecek öğrenciler hedeflenmektedir. Arapça öğretimiyle ilgili yazılan tezler de sorunun çözümü için oldukça önemli adımlardır.⁴

Bu çalışmamızda, Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.Sınıf Arapça dersi ile ilgili aynı sorunların çözümüne yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri ve bu anketlere binaen ders kitabının olumlu ve olumsuz yanları ortaya çıkarılarak kitapla ilgili değerlendirmeler yapılacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça Ders Kitabı hakkında öğretmen ve öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmak ve bu görüşler doğrultusunda değerlendirmeler yapmaktır. Bu amaçla Isparta il merkezinde bulunan ve bu ders kitabını okutmakta olan Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça dersi öğretmenlerine ve 10.sınıf Arapça dersini okuyan öğrencilere yönelik anket uygulanarak ve dört adet Arapça öğretmeni ile görüşmeler yapılarak ders kitabıyla ilgili düşünceleri alınacaktır. Bu çerçevede alt amaçlar şu şekilde sıralanmıştır:

1-Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça ders kitabı müfredatı, Arapça öğretimini olumlu yönde etkilemekte midir?

2-Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça ders kitabı, Arapça öğretmenlerinin ihtiyaçlarına cevap vermekte midir?

3-Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça ders kitabı, Arapça dersi gören öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermekte midir?

4-Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça ders kitabının içeriği ve konuları bakımından öğrenciler üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

5-Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça ders kitabının, içeriği ve konuları bakımından öğretmenler üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

6-Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça ders kitabı gerek gramer öğretimi gerekse parça çevirisi olarak yükü öğretmene mi yoksa öğrenciye mi bırakmaktadır?

7-Anadolu İmam-Hatip Liseleri 10.sınıf Arapça ders kitabı, öğretmen ve öğrencinin Arapça dersine karşı tutumunu ne yönde etkilemektedir?

Araştırmanın Önemi

Ülkemizde gerek İmam-Hatip Liseleri gerekse İlahiyat Fakültelerindeki öğrencilerin Arapça öğrenirken teorik veya pratik açıdan pek çok problemle karşılaştıkları bir gerçektir. Arapça öğretiminde, öğrencilerin kullanım hataları, nedenleri ve çözüm yollarının araştırılması, bu dilin daha kolay ve zevkli bir şekilde öğrenilmesinde ve öğretilmesinde büyük ölçüde yardımcı olacaktır.⁵

Anadolu İmam-Hatip Liselerinde Arapça dersi -Kültür Dersleri hariç- Kur'an-ı Kerim dersinden sonra en fazla okutulan ve en çok ders saatine sahip olan meslekî bir derstir.⁶ Bu sebeple öğrenci için bu dersi geçmek, bir üst sınıfa atlamak ve bu alanla ilgili İlahiyat Fakültelerine gitmek son derece önemlidir. Fakat bunun için gerekli olan ihtiyaçların karşılanması ve öğrencinin derse olan ilgisinin çekilmesi zorunlu hale gelmektedir. Sadece sınıf atlama stresinden öğrenciyi kurtarmak maksatlı bir yol izlenmeli ve bu dersin gerekliliği vurgulanmalıdır. Neticede öğrenci 11. ve 12. sınıflarda da bu kaygıyı taşıyacak ve bu kaygı öğrencinin yükseköğrenime gidişine engel olacaktır. Bu yüzden ihtiyaçları karşılayan, ilgiyi çeken, dersi zevkli hale getirip öğrenciyi aktif kılan bir kitaba ihtiyaç vardır. Bu sebeple öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurulacak ve daha iyi bir ders kitabı hazırlanmasına katkıda bulunulacaktır.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri şu maddeler altında özetlenebilir:

1-Öğretmenler ve öğrencilere göre, Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça ders kitabının taslağı ve planı, eğitim-öğretimi olumlu etkilemektedir.

2-Öğretmenler ve öğrencilere göre, Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça ders kitabındaki aktiviteler, Arapça öğretimini olumlu etkilemektedir.

3- Öğretmenler ve öğrencilere göre, Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça ders kitabındaki beceriler, Arapça öğrenmeyi olumlu etkilemektedir.

4-Öğretmenler ve öğrencilere göre, Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça ders kitabındaki dil, Arapça öğrenmeyi olumlu etkilemektedir.

5-Öğretmenler ve öğrencilere göre, Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça ders kitabındaki konu ve içerik, Arapça öğrenmeyi olumlu etkilemektedir.

YÖNTEM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu başlık altında araştırmanın modeli, veri toplama aracı, araştırmanın evreni ve çalışma grubunun olgusal durumuna yer verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada “Karma Model” kullanılmıştır. Günümüz araştırma dünyasında nitel ve nicel yöntemlerin, çalışmada beraber kullanılmasını yöntem edinen, “Karma araştırma yöntemi” (mixedmethods) halen olgunlaşmakta olan bir paradigmadır. Bu yeni paradigma beraberinde karmaşıklık ve bilinmeyenler de içerdiği için araştırmacılar tarafından tercih edilmekten kaçınılmakta ve araştırmacılar nicel ya da nitel yöntemlerden birisini çalışmalarında kullanmaktadırlar. Karma araştırma yöntemi ile araştırmacılar, nicel ya da nitel yöntemler arasında seçim yapmak yerine iki yöntemi de beraberinde kullanarak araştırma güvenilirliğini artırmanın yoluna gitmişlerdir”.⁷

“Araştırmacılar, her iki yöntemi de birlikte kullanarak bir teoriyi test ederek, teorisinin denetlenmesi ya da genel sonuçlara ulaşılabilmesi açısından daha doğru sonuçlara karma araştırma yöntemini kullanarak varabilirler. Çünkü seçilen yöntemden bağımsız olarak, tek bir yöntemin bir çalışmada kullanılması eksik kalabilirken, her iki yöntemin ortak kullanımı ile araştırmacılar oluşabilecek bu eksikliklerin önüne geçebileceklerdir. Bulunan sonuçlar her iki yöntemle denetlendiği için de verilerin genellenebilirliği artabilecektir”.⁸

Veri Toplama Aracı

Araştırmamızda uygulamış olduğumuz anket soruları Şakir Demirbaş’ın “Türkiye’de İmam-Hatip Ortaokullarında Okutulmakta Olan Arapça Ders Kitabı Serisi İle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans) tezinden alınmıştır.⁹ Araştırmanın veri toplama aracı, 10.sınıf Arapça ders kitabını işleyen Arapça dersi öğretmenlerine yönelik 25 adet sorudan oluşan “Öğretmen Anketi” ve 10.sınıf Arapça ders kitabını okuyan öğrencilere yönelik 20 adet sorudan oluşan “Öğrenci Anketinden” oluşmaktadır. Bu anket sonuçlarına dayanarak t-Testi

çıkartılmıştır. Fakat bazı soruların sadece öğretmenleri kapsamı dolayısıyla, çapraz tablolarda o sorulara yer verilmemiştir. Ayrıca araştırmamız 4 Arapça öğretmeni ile yapılan yüz yüze görüşme tekniğiyle de desteklenmiştir. Bu görüşmelere sonuçlarda yer verilmiştir. Likert tipi ölçekte, öğrenci ve öğretmenlerden, verilen ifadeleri “Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç Katılmıyorum” şeklinde cevaplandırmaları istenmiştir.

Araştırmanın Evreni

Araştırmalarda iki evren vardır: Genel evren ve çalışma evreni. Genel evren tanımlanması kolay fakat ulaşılması zor hatta imkânsız bir evrendir. Çalışma evreni ise ulaşılabilen bir evrendir.¹⁰ Bu tanımlamalara göre araştırmanın çalışma evreni, Isparta merkezde bulunan dört Anadolu İmam-Hatip Lisesinde (Isparta Merkez AİHL, Isparta Kız AİHL, Isparta Tevhit Akkan Kız AİHL ve Isparta Hacı Ahmet Ersöz AİHL) görevli 8 Arapça dersi öğretmeni ve yine aynı liselerde okuyan 107 kız ve 73 erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Çalışma Grubunun Olgusal Durumu

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Durumu

		N	%
Öğrenci	Erkek	73	40,6
	Kız	107	59,4
Öğretmen	Kadın	6	75,0
	Erkek	2	25,0
Öğretmenlerin görev süreleri durumu	1-9	4	50,0
	10-19	3	37,5
	20-29	1	12,5

Araştırmamıza katılan öğrencilerin %59,4'ünü kız, %40,6'sını ise erkek öğrenciler oluşturmuştur. Isparta merkezde görev yapmakta olan ve anket uyguladığımız öğretmenlerin 6'sı bayan, 2'si erkektir. Anket uyguladığımız öğretmenlerin %50'sinin 1- 9 yıl, %37,5'inin 10- 19 yıl, %12,5'inin ise 20-29 yıl arasında öğretmenlik süreleri vardır.

BULGULAR VE YORUMLAR

1.Bulgular

10.Sınıf Arapça ders kitabının değerlendirilmesi yapılırken, uygulamış olduğumuz anket verilerine göre bulgular verilmiştir.

1.1. Kitabın Taslağı ve Planı ile İlgili Bulgular

Kitabın taslağı ve planı ile ilgili öğretmen, öğrenci ve ortak görüş verileri yorumlanmıştır.

Tablo 2. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Taslağı ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum			24	13,3
Katılıyorum	6	75,0	38	21,1
Kararsızım			61	33,9
Katılmıyorum	2	25,0	38	21,1
Hiç Katılmıyorum			19	10,6
Toplam	8	100,0	180	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin, %75'i kitabın taslağı ve planının yeterince uygun ve açık olduğu görüşüne "Katılırken", %25'i bu görüşe "Katılmamak"tır. "Hiç Katılmıyorum", "Tamamen Katılıyorum" ve "Kararsızım" cevapları ise verilmemiştir.

Ankete katılan öğrencilerin, %33,9'u kitabın taslağı ve planının yeterince uygun ve açıklığı konusunda "Kararsız" olduğunu belirtirken, %21,1'si bu görüşe "Katıldığını" ve yine aynı oran "Katılmadığını" belirtmiştir. %13,3'ü "Tamamen Katılırken" %10,6'sı ise "Hiç Katılmamak"tır.

Tablo 3. Öğretmen ve Öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Taslağı ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.50	0.92	186
	0.96 .33			
Öğrenci	180	3.09	1.16	

Kitabın taslağı ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,96$, $p>0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin ders kitabının taslağına ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 4. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Görselliği ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum			36	20,0
Katılıyorum	6	75,0	82	45,6
Kararsızım			30	16,7
Katılmıyorum	1	12,5	20	11,1
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	12	6,7
Toplam	8	100,0	180	100,0

Ankete katılan öğretmenlerin, %75’i kitabın görsel açıdan etkili bir şekilde düzenlendiği görüşüne “Katılırken”, %12,5’i “Hiç Katılmamakta” ve yine %12,5’i “Katılmamak”tır. “Tamamen Katılıyorum” ve “Kararsızım” cevapları ise öğretmenler tarafından işaretlenmemiştir.

Ankete katılan öğrencilerin, %45,6’sı kitabın görsel açıdan etkili bir şekilde düzenlendiği fikrine “Katılırken”, %20’si bu fikre “Tamamen Katılmakta”dır. Bu görüşe “Katılmayanların” oranı %11,1 iken, “Hiç Katılmayanların” oranı ise %6,7’dir. Öğrencilerin %16,7’si ise “Kararsız” olduğunu belirtmiştir. Toplamda öğrencilerin %85,6’sının kitabı görsel açıdan dil öğretim kurallarına uygun bir şekilde düzenlendiği görüşüne sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10.Sınıf Arapça Ders Kitabının Görselliği ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.37	1.18	186
	0.57 .23			
Öğrenci	180	3.61	1.12	

Arapça ders kitabının görselliği ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmenler ve öğrenciler arasında bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)} = 0,57, p > 0,05$]. Sonuçlara göre öğretmen ve öğrencilerin ders kitabının görselliğine ilişkin

ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu tablo verilerinden anlaşılmaktadır.

1.2. Kitaptaki Aktiviteler ile İlgili Bulgular

10.Sınıf Arapça Ders Kitabının iletişim kurma, Arapçaya olan ilgiyi artırma, tek, eşli ya da grup olarak çalışma konusunda, telaffuz, resim ve fotoğraflarla, Arapça gramerini hangi yolla öğrettiğiyle ilgili öğretmen ve öğrencilerle ortak değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 6. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Aktivitelerinin Arapçada Yeterli İletişim Kurmaya Katkısı ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşler

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	-	-	13	7,2
Katılıyorum	3	37,5	26	14,4
Kararsızım	1	12,5	41	22,8
Katılmıyorum	3	37,5	67	37,2
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	32	17,8
Cevapsız			1	,6
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitaptaki aktivitelerin Arapçada yeterli olarak iletişim kurmayı sağlayıp sağlamadığı sorusuna öğretmenlerin %37,5'i "Katılıyorum", %37,5'i ise "Katılmıyorum" cevabını verirken %12,5 oranında öğretmen "Kararsız" olduğunu ve yine %12,5'i "Hiç Katılmadığını" belirtmiştir. Bu soruya "Tamamen "Katılıyorum" cevabını veren öğretmenimiz ise bulunmamaktadır

Öğrencilerin yarıdan fazlası (%17,8 ve %37,4) kitaptaki aktivitelerin Arapçada yeterli olarak iletişim kurmayı sağlama fikrine "Hiç Katılmamakta" ya da "Katılmamakta"dır.

Kitaptaki aktivitelerin Arapçada yeterli iletişim kurmayı sağladığı fikrine %14,5'i "Katılırken" %7,3'ü "Tamamen Katıldığını" belirtmiştir. Öğrencilerin %22,9'u ise bu konuda "Kararsız"dır.

Tablo 7. Öğretmen ve Öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Aktivitelerinin Arapçada Yeterli İletişim Kurmaya Katkısı ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			

Öğretmen	8	2.75	1.16	186
	0.47	.20		
Öğrenci	180	2.55	1.15	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Aktivitelerle ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,47, p> 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelere ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir

Tablo 8. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Tek, Eşli ve Grup Halinde Olması ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	18	10,0
Katılıyorum	4	50,0	54	30,0
Kararsızım	1	12,5	42	23,3
Katılmıyorum	2	25,0	43	23,9
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	20	11,1
Cevapsız	-	-	3	1,7
Toplam	8	100,0	180	100,0

Öğretmenlerimizin %50’si kitaptaki aktivitelerin tek, eşli ve grup olarak çalışmayı desteklediği fikrine “Katılıyorum” cevabını verirken; %25’i “Katılmıyorum”, %12,5’i de “Hiç Katılmıyorum” ve yine aynı oranda öğretmenimiz “Kararsızım” cevabını vermiştir. Daha önceki sorularda olduğu gibi bu soruda da “Tamamen Katılıyorum” cevabını veren öğretmenimiz bulunmamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu (%30,0) kitaptaki aktivitelerin tek, eşli ve grup olarak çalışmayı desteklediği fikrine “Katılırken”, %11,1’i bu görüşe “Hiç Katılmadığını”, %10,0’i “Tamamen Katıldığını” belirtmiştir. “Kararsız” olanların oranı %23,3 iken, 3 öğrenci bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 9. Öğretmen ve Öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Tek, Eşli ve Grup Halinde Olması ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.00	1.19	186
0.11	.05			
Öğrenci	180	3.05	1.20	

Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Tek, Eşli ve Grup Halinde Olması ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)} = 0,11, p > 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Tek, Eşli ve Grup Halinde Olmasına ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu görülmektedir.

Tablo 10. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabında Kullanılan Resim ve Fotoğraflarla İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	1	12,5	54	30,0
Katılıyorum	5	62,5	46	25,6
Kararsızım	1	12,5	29	16,1
Katılmıyorum	1	12,5	29	16,1
Hiç Katılmıyorum	0	0	21	11,7
Cevapsız			1	,6
Toplam	8	100,0	180	100,0

Öğretmenlerimizin %62,5'i kitapta kullanılan resim ve fotoğrafların yeni kelimelerin daha rahat öğrenmesini sağladığı fikrine "Katıldığımı" belirtirken; %12,5'i "Tamamen Katıldığımı" ve yine %12,5'i bu konuda "Kararsız" olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin %12,5'i ise bu görüşe "Katılmadığımı" belirtmiştir. "Hiç Katılmıyorum" cevabını veren öğretmenimiz ise bulunmamaktadır.

Kitapta kullanılan resim ve fotoğrafların yeni kelimeleri daha rahat öğrenmeyi sağladığı fikrine öğrencilerin %30,0'ı "Tamamen Katılırken", %25,6'sının "Katıldığı", %16,1'nin "Kararsız" olduğu, yine %16,1'nin "Katılmadığı" görülmüştür. Bu görüşe %11,7'si "Hiç Katılmadığımı" belirtirken 1 öğrenci ise cevap vermemiştir.

Tablo 11. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabında Kullanılan Resim ve Fotoğraflarla İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.75	0.88	186
	0.56	.27		
Öğrenci	180	3.47	1.37	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabında Kullanılan Resim ve Fotoğraflarla ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,56, p> 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabında Kullanılan Resim ve Fotoğraflara ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 12. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dinleme Parçaları, Kelimeleri ve Telaffuzları ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	2	25,0	17	9,4
Katılıyorum	3	37,5	24	13,3
Kararsızım	1	12,5	36	20,0
Katılmıyorum	1	12,5	54	30,0
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	49	27,2
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitaptaki dinleme parçalarının kelimeleri daha iyi telaffuz etmeyi sağladığı fikrine öğretmenlerimizin yarısından fazlası (%62,5) “Katılırken”, “Hiç Katılmayanların” oranı %12,5, “Katılmayanların” da %12,5’dir. “Kararsızların” oranı ise %12,5’dir.

Kitaptaki dinleme parçalarından öğrencilerin yeterince verim almadığı sonucu çıkmaktadır. Çünkü anket uyguladığımız öğrencilerin %27,2’si kitaptaki dinleme parçalarının kelimeleri daha iyi telaffuz etmeyi sağlama

fikrine “Hiç Katılmamakta”, ya da “Katılmamak”tır. %20’sinin de “Kararsız” olduğu görülmektedir.

Öğrencilerden sadece %22,8’i kitaptaki dinleme parçalarının kelimeleri daha iyi telaffuz etmeye yaradığı fikrine “Katılmakta”dır.

Tablo 13. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dinleme Parçaları, Kelimeleri ve Telaffuzları ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.50	1.41	186
2.20	1.02			
Öğrenci	180	3.47	1.27	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dinleme Parçaları, Kelimeleri ve Telaffuzları ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)} = 2,20, p > 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dinleme Parçaları, Kelimeleri ve Telaffuzlarına ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu istatistiki sonuçlardan anlaşılmaktadır.

Tablo 14. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Yaratıcı, Özgün ve Bağımsız Cevapları Olması ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	14	7,8
Katılıyorum	5	62,5	32	17,8
Kararsızım	1	12,5	47	26,1
Katılmıyorum	1	12,5	53	29,4
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	34	18,9
Toplam	8	100,0	180	100,0

Öğretmenlerimizin %62,5’lik bir oranı yani çoğunluğu, kitaptaki aktivitelerin yaratıcı, özgün ve bağımsız cevaplar vermeyi sağladığı fikrine “Katılırken”, %12,5’i “Katılmadığını” ve yine aynı oranda öğretmenimiz ise “Hiç Katılmadığını” belirtmiştir. %12,5’i ise bu konuda “Kararsız”dır.

Kitaptaki aktivitelerin yaratıcı, özgün ve bağımsız cevaplar vermeyi sağladığına öğrencilerin %7,8'i "Tamamen Katılırken", %17,8'i sadece "Katılmakta"dır. Bu görüşe %29,4'ü "Katılmamakta", %18,9'u "Hiç Katılmamak" tadır. %26,1'i ise "Kararsız" dır.

Tablo 15. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Yaratıcı, Özgün ve Bağımsız Cevapları Olması ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.25	1.16	186
1.36	.58			
Öğrenci	180	2.66	1.19	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Yaratıcı, Özgün ve Bağımsız Cevapları Olması ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=1,36, p> 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Aktivitelerin Yaratıcı, Özgün ve Bağımsız Cevapları Olmasına ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğunu ifade edilebilir.

Tablo 16. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Kurallarının ve Kelimelerin, Şarkı, Öykü Anlatımı ve Oyun Yoluyla Öğretimi ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%		
Tamamen katılıyorum	0	0	10	5,3
Katılıyorum	3	37,5	14	7,4
Kararsızım	0	0	29	15,4
Katılmıyorum	4	50,0	63	33,5
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	64	34,0
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitaptaki Arapça dilbilgisi kurallarının şarkı, öykü anlatımı ve oyun yoluyla öğretildiği fikrine öğretmenlerimizin %50'si “Katılmamakta”, %12,5'i “Hiç Katılmamakla” birlikte; %37,5'i “Katıldığını” belirtmiştir. Bu görüşe “Tamamen Katılan” veya “Kararsız” olduğunu belirten öğretmenimiz bulunmamaktadır.

Kitabın Arapça dilbilgisi kurallarını şarkı, öykü anlatımı ve oyun yoluyla öğrettiğini düşüncesine öğrencilerden “Tamamen Katılanlar”ın oranı %5,3, “Katılanlar”ın oranı ise %7,4'dür. Bu soruya “Kararsızım” cevabını verenler %15,4'dür. Katılmayanlar ise %33,5 oranındadır. Yine öğrencilerden %34'ü bu görüşe “Hiç katılmamaktadır.

Tablo 17. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Kurallarının ve Kelimelerin, Şarkı, Öykü Anlatımı ve Oyun Yoluyla Öğretimi ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	2.62	1.18	186
1.19	.49			
Öğrenci	180	2.12	1.14	

140

10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Kurallarının ve Kelimelerin, Şarkı, Öykü Anlatımı ve Oyun Yoluyla Öğretimi ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=1,19, p> 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Kurallarının ve Kelimelerin, Şarkı, Öykü Anlatımı ve Oyun Yoluyla Öğretimine ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir

1.3. Arapçayı Öğrenme Becerileri ile İlgili Bulgular

Dört dil becerisinin dengeli sunumu ve Arapça telaffuzdaki doğallıkla ilgili öğretmen, öğrenci ve ortak görüşler değerlendirilmiştir.

Tablo 18. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Materyallerin Dört Dil Becerisi (Okuma, yazma, konuşma ve dinleme) ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	12	6,7
Katılıyorum	4	50,0	53	29,4

Kararsızım	0	0	51	28,3
Katılmıyorum	3	37,5	40	22,2
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	23	12,8
Cevapsız			1	,6
Toplam	8	100,0	180	100.0

Kitaptaki materyallerin dört dil becerisini (okuma-yazma-konuşma ve dinleme) dengeli olarak sağladığı fikri öğretmenler arasında 3 grubun oluşmasına sebep olmuştur. Buna göre öğretmenlerimizin %50'si bu fikre “Tamamen Katılırken”, %37,5'i “Katılmamakta” ve %12,5'ide “Hiç Katılmamakta”dır. “Tamamen Katıldığını” veya “Kararsız” olduğunu belirten öğretmenimiz bulunmamaktadır.

Kitaptaki materyallerin okuma, yazma, konuşma ve dinleme olarak tanımladığımız dört dil becerisini dengeli olarak sunduğunu düşünen öğrencilerin oranı ile düşünmeyenlerin oranı birbirine yakın çıkmıştır. Buna göre bu fikre “Katılanların” oranı %29,4 iken “Tamamen Katılanlar”ın oranı %6,7'dir. “Katılmayanlar” %22,2, “Hiç Katılmayanlar” ise %12,8 oranındadır. Bununla birlikte “Kararsız” olanların oranı ise %28,3'tür.

Tablo 19. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Materyallerin Dört Dil Becerisi (Okuma, yazma, konuşma ve dinleme) ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	2.87	1.24	186
	0.15	.87		
Öğrenci	180	2.93	1.14	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Materyallerin Dört Dil Becerisi (Okuma, yazma, konuşma ve dinleme) ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,15$, $p>0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Materyallerin Dört Dil Becerisine (Okuma, yazma, konuşma ve dinleme) ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir

Tablo 20. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının, Arapçanın Telaffuzunu Doğal Yoluyla Çalışmayı Sağlaması ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	10	5,6
Katılıyorum	1	12,5	28	15,6
Kararsızım	2	25,0	58	32,2
Katılmıyorum	3	37,5	45	25,0
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	38	21,1
Cevapsız	1	,6	1	,6
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitabın Arapça telaffuzunu doğal yoluyla çalışmayı sağladığı konusunda da öğretmenler fikir ayrılıklarına düşmüşlerdir. Buna göre öğretmenlerin %37,5'i "Katılmıyorum", %25'i "Kararsızım" derken %12,5'i "Katılıyorum" ve yine %12,5'i "Hiç Katılmıyorum" cevabını vermiştir. 1 öğretmenimiz ise bu soruya cevap vermemiştir.

Kitabın Arapça telaffuzu doğal yoluyla çalışmayı sağladığı konusunda öğrencilerin %5,6'sı bu fikre "Tamamen Katılıyorum", %21,2'si "Hiç Katılmıyorum" demiştir. %32,2'si "Kararsız" olduklarını belirtirken, 1 öğrenci bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 21. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının, Arapçanın Telaffuzunu Doğal Yoluyla Çalışmayı Sağlaması ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	2.37	0.91	186
	0.50 .61			
Öğrenci	180	2.58	1.15	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabının, Arapçanın Telaffuzunu Doğal Yoluyla Çalışmayı Sağlaması ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,50$, $p>0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının, Arapçanın Telaffuzunu Doğal Yoluyla Çalışmayı Sağlamasına ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu sonuçlardan anlaşılmaktadır.

1.4. Kitapta Öğretilen Dil ve Düzeyi ile İlgili Sonuçlar

Kitapta öğretilen dilin, öğrencinin seviyesine uygunluğu, konu ve kelimelerinin verilmesi gereken sırada olup olmaması, konuların kısa, basit ve anlaşılır olması ve bu kitapta kullanılan dilin gerçek hayatta kullanılmasıyla ilgili yapılan öğretmen, öğrenci ve ortak görüşler değerlendirilmiştir.

Tablo 22. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabında Öğretilen Dilin, Gerçek Hayatta Kullanılan Arapçayla İlgisi ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	10	5,6
Katılıyorum	6	75,0	30	16,7
Kararsızım	2	25,0	56	31,1
Katılmıyorum	0	0	36	20,0
Hiç Katılmıyorum	0	0	48	26,7
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitapta öğretilen dilin gerçek hayatta kullanılan Arapçayı yansıtmadığı konusunda öğretmenler arasında çok fazla fikir ayrılığı yaşanmamıştır. Bu fikre “Tamamen Katılanlar”, “Katılmayanlar” ve “Hiç Katılmayanlar” olmamakla birlikte %75’i “Katılmakta”, %25’i de bu konuda “Kararsız” kalmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin, çoğunluğu (%26,7) kitapta kullanılan dilin gerçek hayatta kullanılan Arapçayı yansıttığını düşünmezken; %22,2’si yansıttığını düşünmektedir. %31,1’i ise “Kararsız” olduğunu belirtmiştir.

Tablo 23. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabında Öğretilen Dilin, Gerçek Hayatta Kullanılan Arapçayla İlgisi ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.75	0.46	186
	2.81	.005		
Öğrenci	180	2.54	1.20	

Ders kitabında öğretilen dilin gerçek hayatta kullanılan Arapçayla ilgisi açısından anlamlı bir farklılık görülmektedir [$t_{(188)}=2.81$, $p<0,05$]. Buna göre ders kitabının öğretilen dilin gerçek hayatta kullanılan Arapçayla ilgisine ilişkin öğretmen ortalamalarının ($\bar{X}=3.75$), öğrenci ortalamalarından ($\bar{X}=2.54$) fazla olduğu söylenebilir. Söz konusu farka ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü değerinin ise ($\eta^2=.41$) büyük etki büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğretmen ve öğrenciler arasında farkın pratikte de geçerli olduğu söylenebilir.

Tablo 24. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Konularının ve Kelimelerin Öğretiminin Sırası ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	17	9,4
Katılıyorum	5	62,5	46	25,6
Kararsızım	0	0	44	24,4
Katılmıyorum	1	12,5	41	22,8
Hiç Katılmıyorum	2	25,0	30	16,7
Cevapsız			2	1,1
Toplam	8	100,0	180	100,0

Öğretmenlerimizin %62,5'i kitaptaki dilbilgisi konularının ve kelimelerinin öğretim sırasının uygun bir şekilde verildiği fikrine "Katıldığını" belirtirken; %25'i "Hiç Katılmamakta" ve %12,5'i de "Katılmamak"tır. Bu fikre "Tamamen Katılan" veya "Kararsız" olduğunu belirten öğretmenimiz bulunmamaktadır.

Kitaptaki dilbilgisi konularının ve kelimelerinin öğretim sırasının uygun olduğu fikrine öğrencilerin %25,6'sı "Katılırken", %9,4'ü "Tamamen Katılmakta", %22,8'i "Katılmamakta", %16,7'si ise "Hiç Katılmamak"tır. Ankete katılan öğrencilerin, %24,4'ü bu konuda "Kararsız" olduğunu belirtirken, 2 öğrenci bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 25. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Konularının ve Kelimelerin Öğretiminin Sırası ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			

Öğretmen	8	3.00	1.41	186
	0.20	.83		
Öğrenci	180	2.90	1.25	

Kitaptaki dilbilgisi konularının ve kelimelerin öğretim sırasına uygunluğu ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)} = 0,20$, $p > 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin kitaptaki dilbilgisi konularının ve kelimelerin öğretim sırasına uygunluğuna ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 26. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Konularının Kısa ve Basit Örneklerle Sunulması ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	2	25,0	16	8,9
Katılıyorum	4	50,0	59	32,8
Kararsızım	1	12,5	35	19,4
Katılmıyorum	1	12,5	25	13,9
Hiç Katılmıyorum	0	0	44	24,4
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitaptaki dilbilgisi konularının kısa ve basit örneklerle sunulduğunu düşünen öğretmenlerin oranı %75'e denk gelmektedir. Buna göre görüştüğümüz öğretmenlerin %50'si "Katılıyorum", %25'i "Tamamen Katılıyorum", %12,5'i "Katılmıyorum" ve yine %12,5'i "Kararsızım" cevabını vermiştir. "Hiç Katılmadığını" belirten öğretmenimiz ise bulunmamaktadır.

Kitaptaki dilbilgisi konularının kısa ve basit örneklerle sunulduğunu düşünen öğrencilerin oranı %32,8, düşünmeyenlerin oranı ise %13,9 çıkmıştır. "Kararsız" olduğunu belirten öğrencilerin oranı %19,4, "Hiç Katılmayanlar"ın oranı ise %24,4'tür.

Tablo 27. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Konularının Kısa ve Basit Örneklerle Sunulması ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.87	0.99	186
2.09	.03			
Öğrenci	180	2.86	1.34	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Konularının Kısa ve Basit Örneklerle Sunulması ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=2,09$, $p>0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabındaki Dilbilgisi Konularının Kısa ve Basit Örneklerle Sunulmasına ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

1.5. Ders Kitabının Konu ve İçeriği ile İlgili Sonuçlar

Ders kitabının içeriği Arapçayı öğrenen birisinin ihtiyaçları, konular ve içeriğin gerçek yaşamla ilişkisi, materyallerin yeterince ilginç ve çeşitli olması ile ilgili sonuçların analizi verilmiştir.

Tablo 28. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Arapça Öğrenen Bireyin İhtiyaçlarına Uygunluğu ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	16	8,9
Katılıyorum	4	50,0	37	20,6
Kararsızım	2	25,0	43	23,9
Katılmıyorum	1	12,5	43	23,9
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	41	22,8
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitabın konuları ve içeriğinin Arapça öğrenen birisinin ihtiyaçlarına uygun olduğu fikrine “Katılanların” oranı %50, “Katılmayanların” ve “Hiç Katılmayanların” oranı %12,5’dir. “Kararsız” olanların oranı da %25’dir. “Tamamen Katılan” öğretmenimiz ise bulunmamaktadır.

Kitabın konularının ve içeriğinin Arapça öğrenen birisi olarak ihtiyaçlarına uygun olduğunu düşünen öğrencilerin oranı (%29,4) düşünmeyen öğrencilere (%47,8) göre daha azdır. Ankete katılan öğrencilerin, %23,9’u ise bu konuda “Kararsız”dır.

Tablo 29. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Arapça Öğrenen Bireyin İhtiyaçlarına Uygunluğu ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.12	1.12	186
	0.95 .34			
Öğrenci	180	2.68	1.27	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Arapça Öğrenen

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	1	12,5	16	8,9
Katılıyorum	6	75,0	49	27,2
Kararsızım	0	0	35	19,4
Katılmıyorum	0	0	43	23,9
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	35	19,4
Cevapsız	-	-	2	1,1
Toplam	8	100,0	180	100,0

Bireyin İhtiyaçlarına Uygunluğu ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,95$, $p> 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Arapça Öğrenen Bireyin İhtiyaçlarına Uygunluğuna ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 30. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Gerçek Yaşamla İlişkisi ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

Öğretmenlerimizin çoğunluğu yani %87,5 kitabın konuları ve içeriğinin (tamamen katılan ve katılanlarla birlikte) gerçek yaşamla ilişkili olduğunu düşünürken; %12,5'i bu fikre "Hiç Katılmadığını" belirtmiştir. "Kararsız" ya da "Katılıyorum" cevabını veren öğretmenimiz yoktur.

Kitabın konuları ve içeriğinin gerçek yaşamla ilişkili olup olmadığı sorusuna görüştüğümüz öğrencilerin %27,2’si “Katılıyorum” derken %23,9’u “Katılmıyorum” demiştir. Bununla birlikte öğrencilerin %19,4’ü “Hiç Katılmadığını”, %8,9’u “Tamamen Katıldığını”, %19,4’ü ise “Kararsız” olduğunu belirtmiştir.

Tablo 31. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Gerçek Yaşamla İlişkisi ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	3.75	1.16	186
	1.19 .053			
Öğrenci	180	2.84	1.29	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Gerçek Yaşamla İlişkisi ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=1,19, p> 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konularının ve İçeriğinin Gerçek Yaşamla İlişkisine ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 32. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Materyallerinin Konusunun ve İçeriğinin Yeterince İlginç ve Teşvik Ediciliği ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	15	8,3
Katılıyorum	3	37,5	39	21,7
Kararsızım	2	25,0	49	27,2
Katılmıyorum	1	12,5	39	21,7
Hiç Katılmıyorum	2	25,0	37	20,6
Cevapsız	-	-	1	,6
Toplam	8	100,0	180	100,0

Öğretmenlerimizden %37,5’i materyallerin konusu ve içeriğinin yeterince ilginç ve teşvik edici olduğu fikrine “Katılırken”, %25’i “Hiç Katılmamakta”,

%12,5'i "Katılmamakta" ve %25'i de "Kararsız" olduğu görüşünü belirtmektedir. "Tamamen Katılıyorum" cevabını veren öğretmenimiz bulunmamaktadır.

Kitabın konuları ve içeriğinde yeterince çeşitlilik olduğu görüşüne öğrencilerin çoğunluğu (%42,3) "Katılmamakta"dır. "Katılanların" oranı %21,7 iken, "Tamamen Katılanların" oranı %8,3'tür. Görüştüğümüz öğrencilerin %27,2'si kitabın konuları ve içeriğindeki çeşitlilik konusunda "Kararsız" olduğunu belirtirken, 1 öğrenci bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 33. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Materyallerinin Konusunun ve İçeriğinin Yeterince İlginç ve Teşvik Ediciliği ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	2.75	1.28	186
	0.90 .036			
Öğrenci	180	2.35	1.19	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Materyallerinin Konusunun ve İçeriğinin Yeterince İlginç ve Teşvik Ediciliği ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,90$, $p>0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Materyallerinin Konusunun ve İçeriğinin Yeterince İlginç ve Teşvik Ediciliği ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu ifade edilebilir.

Tablo 34. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konu ve İçeriğindeki Çeşitlilikle İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	0	0	12	6,7
Katılıyorum	3	37,5	15	8,3
Kararsızım	1	12,5	49	27,2
Katılmıyorum	2	25,0	49	27,2

Hiç Katılmıyorum	2	25,0	54	30,0
Cevapsız	-	-	1	,6
Toplam	8	100,0	180	100,0

Kitabın konularında ve içeriğinde yeterince çeşitlilik olduğunu düşünen öğretmenlerin oranı %37,5 iken bu görüşe “Katılmayanların” oranı %25 ve “Hiç Katılmayanların” oranı ise %25’dir. Yani %50’lik bir oran bu görüşe “Katılmamakta”dır. Bu konuda “Kararsız” olan öğretmenlerimiz ise %12,5 oranında olmakla birlikte “Tamamen Katılan” öğretmenimiz hiç bulunmamaktadır.

Ankete katılan öğrencilere, kitabın konu ve içeriğindeki çeşitlilikle ilgili görüşleri sorulduğunda %6,7’si “Tamamen Katılıyorum” cevabını verirken, %8,3’ü “Katılıyorum” demiştir. “Hiç Katılmayanlar” %30 ile en yüksek orana sahipken, bunu %27,2 ile “Katılmayanlar” ve “Kararsızlar” takip etmektedir.

Tablo 35. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konu ve İçeriğindeki Çeşitlilikle İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	2.62	1.30	186
	0.31	.75		
Öğrenci	180	2.76	1.25	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konu ve İçeriğindeki Çeşitlilikle İlgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)}=0,31, p> 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Konu ve İçeriğindeki Çeşitliliklerine ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

1.6. Kitap ile İlgili Genel Değerlendirme Bulguları

Kitabın öğrenciyi Arapçaya karşı teşvik etmesi, bu kitabın tekrar tercih edilebilir olup olmaması, takip ettiği yöntemin sarmal bir şekilde ilerleyip ilerlememesi ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Tablo 36. 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının Öğrenciyi İleride de Arapça Çalışmaya Teşvik Etmesi ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	1	12,5	8	4,4
Katılıyorum	1	12,5	21	11,7
Kararsızım	3	37,5	38	21,1
Katılmıyorum	2	25,0	38	21,1
Hiç Katılmıyorum	1	12,5	75	41,7
Toplam	8	100,0	180	100,0

Öğretmenler kitabın öğrenciyi ileride de Arapça çalışmaya teşvik edici nitelikte olduğu görüşünde 5 ayrı fikir belirtmelerine rağmen %37,5'i bu konuda "Kararsız" kalmıştır. %12,5'i "Tamamen Katıldığımı", %12,5'i "Katıldığımı", %25'i "Katılmadığımı", %12,5'i de "Hiç Katılmadığımı" belirtmiştir.

İlerideki Arapça çalışmalarına yönelik olarak öğrencilerin %41,7'si bu kitabı çalışmaya teşvik edici bulma sorusuna "Hiç Katılmıyorum" ve %21,1'i "Katılmıyorum" derken yine aynı oranda öğrenci "Kararsız" olduğunu belirtmiştir. Kitabı ilerideki Arapça çalışmaları için teşvik edici bulanların oranı %16,1'dir.

Tablo 37. Öğretmen ve Öğrencilerin, 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının İleride de Arapça Çalışmaya Teşvik Etmesi ile İlgili t-Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	2.87	1.24	186
	1.62 .10			
Öğrenci	180	2.16	1.21	

10. Sınıf Arapça Ders Kitabının İleride de Arapça Çalışmaya Teşvik Etmesi ile ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)} = 1,62, p > 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin 10. Sınıf Arapça Ders Kitabının İleride de Arapça Çalışmaya

Teşvik Etmesi ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 38. Seçme Şansı Olsa Yine 10. Sınıf Arapça Ders Kitabını Tercih Etmesi ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	N	%	N	%
Tamamen katılıyorum	-	-	12	6,7
Katılıyorum	4	50,0	16	8,9
Kararsızım	1	12,5	35	19,4
Katılmıyorum	1	12,5	26	14,4
Hiç Katılmıyorum	2	25,0	90	50,0
Cevapsız	-	-	1	0,6
Toplam	8	100,0	180	100,0

Öğretmenlerimizin %50'si seçme şansı olsa yine bu ders kitabını tercih edeceğini belirtirken; %25'i "Hiç Katılmıyorum" ve %12,5'i de "Katılmıyorum" şeklinde görüş bildirmişlerdir. %12,5'i de "Kararsızım" cevabını vermiştir. Bu kitabı tekrar seçme fikrine "Tamamen Katılıyorum" diyen öğretmenimiz bulunmamaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin yarıdan fazlası (%64,4) seçme şansı olsa bu kitabı tercih etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Zira bu soruya %50'si "Hiç Katılmıyorum", %14,4'ü ise "Katılmıyorum" cevabını vermiştir. "Katılanların" oranı %8,9 "Tamamen Katılanların" oranı ise %6,7'de kalmıştır. "Kararsız" olduğunu belirtenlerin oranı ise %19,6 iken, yine 1 öğrenci bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 39. Öğretmen ve Öğrencilerin Seçme Şansı Olsa Yine Bu Kitabı Tercih Etmeleri ile İlgili t Testi Sonuçları

Katılımcılar	N	$\bar{X}$	S	sd
t	p			
Öğretmen	8	2.87	1.35	186
	1.73	.08		
Öğrenci	180	2.06	1.28	

Öğretmen ve Öğrencilerin Seçme Şansı Olsa Yine Bu Kitabı Tercih Etmeleri İle ilgili t testi sonuçlarına göre öğretmen ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir [$t_{(188)} = 1,73$, $p > 0,05$]. Buna göre öğretmen ve öğrencilerin Seçme Şansı Olsa Yine Bu Kitabı Tercih Etmelerine ilişkin ortalamaları arasında fark olmadığı dolayısıyla birbirine eşit olduğu söylenebilir.

2. YORUMLAR

2.1. Kitabın Taslağı ve Planı ile İlgili Yorumlar

Ankette kitabın taslağı ve planı ile ilgili sorulan sorulara verilen cevaplar şu şekilde yorumlanmıştır: Öğrenci, kitabın taslağı ve planının uygun ve açık olması konusunda ‘Kararsız’ kalmıştır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu da bu görüşe ‘Katılmadığını’ belirtmiştir.

Öğretmenlerin yarısından fazlası kitabın görsel açıdan etkili bir şekilde düzenlenmiş olduğunu düşünmektedir. Öğrenciler, 10.sınıf Arapça ders kitabının taslak ve planıyla ilgili kararsız kalmalarına rağmen, kitabın görselliğinde açık olduğunu belirtmişler ve ‘Katılıyorum’ cevabını vermişlerdir. Birebir görüşme tekniğini kullanarak araştırmamızda bize yardımcı olan Anadolu İmam-Hatip Lisesi, Arapça öğretmenlerinden bir öğretmenimiz de (Ö.1) aynı kanıda olup “Kitapta resimlere bolca yer verilmesinin, öğrencinin görsel anlamda faydalanıp derse olan ilgisini artırdığını” söylemiştir.

Bu olumlu görüşe rağmen, görüşme tekniğini kullanıp düşüncelerini aldığımız öğretmenimiz (Ö.1) “Yeni öğretilecek kelimelerin ünite başında verilmesinin” gerekliliğini düşünmektedir. Şahsi kanaatimiz de bu doğrultudadır. Öğrenci, kitap sonunda yer alan sözlüğün farkında bile olmaması bir yana, kelimelerin nasıl aranmasıyla ilgili sıkıntı çekmektedir. Ünite başında hedef kelime ve fiilleri vermek öğrencinin konuya hâkim olmasını sağlayacaktır.

2.2. Kitaptaki Aktiviteler ile İlgili Yorumlar

Aktiviteler, öğretmen tarafından ders sunumundan 10-15 dakika önce başlatılan düşünmeyi harekete geçirici ve eğlenceli mesajlardır. Bu amaçla yapılacak kısa alıştırmalar ya da o dersle ilgili tartışılacak konular, öğrencilerin ilgisini çeker, konuyu ve dersin devamında amaçlanan noktayı öğrenciye gösterir. Ayrıca önceden verilmiş bir materyalin tekrar edilmesi de öğrencide kalıcı bir öğrenim sağlayabilir.¹¹

Öğrencilere aktivite seçiminde görev ve sorumluluk verilmelidir. Bu durumda öğrenciler sınıfta kendilerine değer verildiğini, fikirlerinin önemsendiğini ve kendilerinden bir şeyler bulabileceklerine inanırlar.

Öğrencilerden, öğrendikleriyle ilgili dönüt istenmelidir. Tabii ki bu iyi bir dinleyici, esnek ve anlayışlı bir öğretmeni gerektirir.¹²

Görüşme yaptığımız öğretmenimiz (Ö.2)'de “Derslerdeki aktivitelerin pratik ağırlıklı olması gerektiğini vurgulamakta ve ülkemizde bulunan mülteci gençleri de bu sürece dâhil edip, aktif kılarak konuşma ve anlama diyaloglarını artırmamızın gerekliliğine” inanmaktadır.

Araştırma sonuçlarına baktığımızda, kitaptaki aktiviteler konusunda öğretmenlerin ikileme düştükleri ve hem ‘Katılmıyorum’ hem de ‘Katılıyorum’ şeklinde cevaplar verdikleri görülmektedir. Sonuç olarak öğretmenlerin bir kısmı kitabın Arapçada yeterli iletişim kurmaya katkısı olduğunu düşünürken bazıları ise katkı sağlamadığını düşünmektedirler.

Aktivitelerin başka bir içeriği olan “10.sınıf Arapça ders kitabının tek, eşli ve grup halinde çalışmayı destekliyor” cümlesine öğrenci ve öğretmenlerin çok az bir değerle de olsa katıldığı görülmektedir.

Arapça dersinde, öncelikle öğrencinin konuşabileceği algısını oluşturup, Arapça okuma ve yazmasını sorunsuz hale getirdikten sonra, bir üst sınıfta aktivitelerin süresi ve oranını artırarak oyun ağırlıklı, gerçek diyaloglardan meydana gelen, sosyal hayatta kullanılabilecek kelimelerden seçerek, eğlenceli halde öğrenciye sunmalı ve bu süreçte hem öğretmen hem de öğrenci zevk almalıdır.

Kitapta kullanılan resim ve fotoğrafların yeni kelimeleri daha rahat öğrettiği görüşünü, öğrenciler ‘Tamamen Katılıyorum’ şıkkını işaretleyerek onaylamıştır. Öğretmenler de tam anlamıyla olmasa da bu görüşe katılmışlardır. Sonuç olarak 10.sınıf Arapça ders kitabının resim ve fotoğrafları kelime öğrenmede uygundur.

Yine görüşme yaptığımız öğretmenlerimizden biri de (Ö.3) çıkan sonuç gibi “Kitabın resim ve fotoğraflarının, konuları anlamaya yardımcı olduğunu ve gayet anlaşılır nitelikte olduğunu” belirtmiştir. Sadece bazı yerlerde algıda yanılmaya sebep olduğunu mesela: “İftar sofrası verilmiş, burada aslında oruçtan bahsedildiğini fakat öğrencinin masada bulunan gıdalara takılıp yiyecek ve içecek isimlerini algılaması gibi” kavramsal kargaşalara sebebiyet verdiğini de vurgulamıştır.

Yabancı dil öğreniminde, dinleme parçaları kelimeleri telaffuz etmede son derece önemlidir. Fakat öğrenci bu kitapla ilgili aynı görüşte değildir. Aktiviteler kısmında yer alan dinleme parçalarının, kelimeleri daha iyi telaffuz etmeyi sağlamadığını düşünmektedir. Ancak öğrencilerin aksine öğretmenler ilgili ders kitabının dinleme parçalarının, telaffuzu kolaylaştırdığını düşünmektedirler ve bu görüşlerini ‘Katılıyorum’ şıkkıyla belirtmişlerdir. Ancak öğretmenlere ait bu olumlu görüşe rağmen, araştırmada kitabın dinleme parçalarının kelime öğretimi ve telaffuzu kolaylaştırmadığı sonucu çıkmıştır.

Görüştüğümüz öğretmenimiz (Ö.2), diğer öğretmenlere katılmamış ve “Kitaptaki dinleme metinlerinin çok hızlı seslendirilmiş olup, tüm sınıflardaki öğrencilerin bu durumdan şikâyetçi olduklarını ve dinleme metinlerinin tekrar ele alınıp gözden geçirilmesi gerektiğini” belirtmiştir.

Ders kitaplarındaki aktiviteler yaratıcı, özgün ve bağımsız cevaplar vermeyi sağlamalı ve kitaba bağımlılığı azaltmalıdır. Ancak 10.sınıf öğrencileri kitabı bu açıdan yetersiz bulmuşlar ve ‘Katılmıyorum’ şeklinde görüş belirtmiştir. Öğrencilerin aksine öğretmenler ise bu görüşe katıldıklarını belirterek kitabın yaratıcı, özgün ve bağımsız cevaplar vermeyi sağladığı görüşünü desteklemişlerdir. Neticede ise öğrencinin vermiş olduğu olumsuz cevap, sonucu da negatif yapmıştır.

Dilbilgisi öğretiminde şarkı, öykü anlatımı ya da oyun yoluyla öğretim son derece önemlidir. Öğrenciler 10.sınıf Arapça ders kitabının kesinlikle bu şekilde öğretim yapmadığını düşünmektedirler. Bu durumu ‘Hiç Katılmıyorum’ şikkına %34’lük (Tablo16) bir oranla cevap vererek göstermişlerdir. Öğretmenler ise biraz daha pozitif düşünerek katılmadıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak ise ilgili ders kitabının dilbilgisi öğretimine şarkı, öykü anlatımı ya da oyun yoluyla destek vermediği görülmektedir.

2.3. Arapça Öğrenme Becerileri ile İlgili Yorumlar

Ülkemizde uzun yıllardır izlenen geleneksel eğitim-öğretim yöntemleri, yerini daha sonraları modern öğrenim yöntem ve tekniklerine bırakmıştır. Dil öğretiminde geçmişten bu yana sürekli yeni kuramlar ve yöntemler geliştirilmiş ve 4 dil becerisi denilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma ek olarak yürütülmeye çalışılmıştır. Öğretmenin becerisi, bilgi ve birikimi, verimliliği, elinde yeterli yöntem ve materyallerin bulunması durumunda artmıştır.¹³

Yabancı dil öğreniminde dört temel dil becerisi arasında ilk sırayı dinleme becerisi alır. Çünkü yabancı dil derslerinde diğer beceriler sürekli olarak aktif şekilde bu süreçte yer almazken dinleme becerisi öğretmenin konuştuğu her dakika bu sürece dâhil olur. Buna ilave olarak kişi yabancı dili konuştuğu anda aynı zamanda karşı taraftaki muhatap ile kurulan diyalog neticesinde dinleme becerisini de kullanmış olacaktır. Örneğin sınıf ortamında öğretmen dersi şarkı ya da görsel bir materyal ile gerçekleştirmek istediği anda dinleme becerisi ön plana çıkmış olacaktır.¹⁴

Öğrencilere konuşma becerisini kazandırmak için başlangıç düzeyinden itibaren en çok kullanılan alıştırmalar türü, tekrar alıştırmalarıdır. Diyalog, söylev, münazara, rol yapma, doğaçlama, iletişimsel oyun ve hikâye anlatma, drama gibi alıştırmalarla öğrencinin dili kullanma becerisi geliştirilebilir.¹⁵

Okuma becerisini geliştirmeye öncelikle hedef harflerin iyi şekilde çıkışları (mahreç) ve vurgulamalarının nasıl olduğu öğretilerek başlanmalıdır. Metin

doğrudan öğrenciye okutulmamalıdır zira adım adım gitmek her zaman daha faydalıdır. Yabancı dilde bir metni okuyabilmek kişiden kişiye farklılık gösterebilir, bazıları için bu süreç hızlı ilerleyebilirken bazıları içinse daha yavaş ilerler.¹⁶

Yazma becerisi ile ders sürecinde hedeflere hızlı ve etkili olarak ulaşmak maksadıyla bir taraftan hedef dilin yapısının kavranması, cümle kalıplarının öğrenilmesi ve sözcük dağarcığının harekete geçirilmesi; diğer taraftan bireyin basit düzeyde yazılı metinler üretebilme yeteneğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.¹⁷

Günümüz imkânları ile 4 dil becerisini uygulamak daha kolaydır. Çünkü sınıflarda bulunan akıllı tahta kullanımı ve bu tahtalardan öğretmenlerin rahatlıkla ulaşabildiği EBA sınıf içi öğretim materyalleri, ses dosyaları ve videolar bulunmaktadır. Bunlara ek olarak dil laboratuvarları, sinema salonları, dil sınıfları bulunan okullar da vardır. Hatta proje destekleri ile yurtdışı dil eğitimleri dâhi imkânlar dâhilinde öğrencilere sunulmaktadır.

Verdiğimiz bilgiler neticesinde 10.sınıf Arapça ders kitabı değerlendirilmiş ve bize yardımcı olan öğretmen ve öğrenci görüşleri araştırmamızda sunulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre kitap 4 dil becerisinin kullanımı konusunda yeterli bulunmuştur.

“Kitap Arapça telaffuzu doğal yoluyla çalışmayı sağlıyor” düşüncesine öğrenciler ‘Kararsız’, öğretmenlerin çoğunluğu ise ‘Katılmıyorum’ şeklinde olumsuz görüş bildirmiştir. Ortak görüş bu konuda kararsız olduğudur. Arapçada kelimeleri telaffuz etmek son derece önemlidir. Çünkü Türkçede bulunmayan harf ve sesleri içermektedir. Bu sebeple mahreç (telaffuz) öğretimi sadece 9.sınıfla sınırlı kalmamalı, üst sınıflarda da okuma-telaffuz çalışmalarına çokça yer verilmelidir.

2.4. Kitapta Öğretilen Dil ile İlgili Yorumlar

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan ve birinci derecede önemli olan iletişim aracıdır. İnsanlar dil aracılığıyla karşı tarafa isteklerini, duygularını ve düşüncelerini aktarır. Dil sayesinde birlikte yaşayarak hayatlarını sürdürürler, sonraları ise bu birliktelikten edindikleri tecrübeleri gelecek nesillere aktarırlar. Diğer taraftan insanın kendi milleti dışındaki bireylerin dünyasını öğrenmesi, onların duygu ve düşüncelerini anlayabilmesi için yabancı bir dil öğrenme işi gerçekleşir.¹⁸

“Yabancı dil ise, insanların doğduğu, büyüdüğü, yetiştiği ülkede konuşulmayan ancak farklı bir ulusun insanlarıyla iletişim kurmak için öğrenilen veya öğrenilmesi gereken dildir”.¹⁹

Kitapta öğretilen dilin, gerçek hayatta kullanılan Arapçayı yansıtmada noktasında öğrenci ‘Kararsız’ kalmıştır. Öğretmenler ise olumlu düşünerek

‘Katıldıklarını’ belirtmişlerdir. Bir olumlu bir olumsuz görüş olunca sonuçta %30,9’luk bir oranla ‘Kararsızlık’ ortaya çıkmıştır.

10.sınıf Arapça ders kitabında “dilbilgisi konularının ve kelimelerin öğretim sırası uygun şekilde verilmiştir” cümlesinde öğrenci yine ‘Kararsız’ kalmıştır. Öğretmen, öğretim sırasını uygun bulmuştur. Sonuç olarak öğretim sırası uygundur.

Arap Dili yıllardır insanların zihninde çok karmaşık ve öğrenilmesi zor bir dil olarak kalmış ve bu algı, öğrenme heves ve isteğini kırmıştır. Bu algının en başında harflerin sağdan sola yazılması ve hareketlendirme gelebilir. Doğal olarak Latin harflerinden farklı bir alfabe kullanması, hareketler ve bir harfin birden fazla yazılımasının olması (başta-ortada-sonda), gramer kurallarının birbirine bağlantılı olup müzekker ve müennes kelime ve fiillerin mevcudiyeti ve buna benzer pek çok konu insanlarda bir korku ve tedirginlik oluşturmaktadır. Dolayısıyla Arap dilini öğretmeye başlamadan önce insanların zihnindeki bu algının değiştirilmesi gerekmektedir. Kaldı ki Arapçadan daha karmaşık dil yapısına sahip olan diller de vardır ve öğrenilebilmektedir. Bir başka açıdan bakıldığında Arapçayı öğrenmekte neredeyse yalnız Türklerin zorlandığı görülmektedir ve bu durum olayı bir başka boyuta taşımaktadır.²⁰

Araştırmamızdan elde edilen verilere göre öğrenciler ve öğretmenlerin 10.sınıf Arapça ders kitabındaki dilbilgisi konularının kısa ve basit örneklerle sunulması gerekliliğine katıldıkları görülmüştür. Dilbilgisi konuları uzadıkça öğrencilerin anlama kapasitesi düşmektedir. Mümkün olduğu kadar öğrenci seviyesine inip, basit bir şekilde gramer öğretimi verilmelidir. Çıkan verilerde bu yönde düşünlüğü görülmektedir.

Görüşme yaptığımız öğretmenlerimizden biri (Ö.1), “10.Sınıf Arapça ders kitabında çok fazla gramer konusunun verilmemiş olduğunu, birkaç gramer kuralı ile sınırlı kaldığını, o konularda da yeterli sayıda örnekleme ve alıştırmaya verilmemiş” söylemiştir.

Aynı şekilde yine görüşme yaptığımız bir diğer öğretmenimiz (Ö.4) de, “Kitabın gramer öğretiminin yetersiz olduğunu, fakat konuları basit de olsa verdiğini, öğrencinin anlamada sıkıntı çektiğini ve bu sebeple, kitap gramer kuralını anlatmasa da öğretmenin değinme mecburiyetinin olduğunu” söylemiştir.

Bir diğer öğretmenimiz (Ö.2) “Gramer kuralları 11. ve 12. sınıf kitaplarında olduğu gibi açık bir şekilde verilmiyor. Bunun yerine 10.sınıf kitabında da üst sınıflarda öğretildiği gibi bir metin, bir gramer konusu yer alırsa öğrencilerin zihninde konular daha net şekillenmiş olur. Çünkü 10.sınıfta öğrencilere Arapçanın en önemli, en temel gramer konuları veriliyor. Kuralı açıklamadan alıştırmaları çözmek öğrencilerin kafasının daha çok karışmasına

sebepler oluyor. Bu nedenle de öğretmenler, öğrencilere gramer konusunu ve kuralını kısa ve öz olarak açıklayıp yazdırıyorlar. Hâlbuki kitap da ana hatlarıyla gramer konusunun üzerinde dursa ve gramer konusuyla ilgili daha çok alıştırmaya verse, konu daha net anlaşılabilir ve öğrenciler tarafından pekiştirilmiş olacaktır” görüşündedir.

2.5. Ders Kitabının Konu ve İçeriği ile İlgili Yorumlar

10.sınıf Arapça ders kitabı, konu ve içerik (ders kitabının içerisinde bulunan tüm öğelerin özellikleri) olarak günlük yaşamı takip etmekte, güzel, dikkat çekici, sosyal hayatla ilişkili konulara yer vermektedir. Ders kitaplarıyla ilgili sıkıntının mevcut olmaması mümkün değildir. 10.sınıf Arapça ders kitabıyla ilgili en büyük sıkıntı da gramerin neredeyse hiç verilmemiş olması, bazı konuların fazlaca geçirilmiş ya da 9.sınıfta verilmiş olan kelime ve gramer tekrarı yapılmasıdır. Avantajlı yönleri mutlaka vardır, örneğin kitap çok hacimli değildir. Bu da öğrencinin derse yaklaşımını pozitif etkileyen bir mevzudur. Diğer taraftan öğrenci çalışma kitabı yerine, ünite sonunda temrinât (alıştırmalar) kısmı koyulmuştur. Böylelikle kitap daha ergonomik olmaktadır.

Ders kitapları, o dersi öğrenmeye çalışan bireylerin ihtiyaçlarına uygun olmalıdır. 10.sınıf Arapça ders kitabının da konuları ve içeriğinin Arapça öğrenen birisinin ihtiyaçlarına uygunluğu araştırma konumuzdur. Öğrencilerin bir kısmı bu konuda ‘Kararsız’ kalmış bir kısmı da ‘Katılmadığını’ belirtmiştir. Öğretmenlerde bu oran oldukça düşüktür. Öğretmenler 10.sınıf Arapça ders kitabını Arapça öğrenen birisi için uygun bulmuşlardır. Elde edilen verilere göre kitabın Arapça öğrenen birisinin ihtiyaçlarına uygunluğu yeterli bulunmamış, aksine ‘Kararsız’ kalınmıştır.

Araştırmamızda öğrencilere ve öğretmenlere kitabın konuları ve içeriğinin genel olarak gerçek yaşamla ilişkisi sorulmuş alınan cevaplar doğrultusunda öğrenciler kitabı gerçek yaşamla ilişkilendirdiğine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenler de aynı konuda ‘Katılıyorum’ şikkını işaretleyerek kitabın konu ve içeriğinin gerçek yaşama uygun olduğu görüşünü savunmuşlardır.

Görüştüğümüz öğretmenimiz (Ö.1), “Kitapta fazlaca kalıplara yer verildiğini, bunun da öğrencilere cümle kurarken yardımcı olduğunu”, belirterek aslında kitabın konu ve içerik olarak gerçek yaşama uygunluğunu da vurgulamaktadır.

Yabancı dil öğretimi için hazırlanan materyallerde bulunması gereken belli başlı ilkeler vardır. Öğretim materyali hazırlama ve kullanmada temel hedef, öğretimin etkinlik ve verimliliğini artırmak olduğundan, materyal hazırlama aşamasında dikkate alınması gereken tüm ilkeler, etkili öğrenme ve öğretme süreçlerinin gerektirdiği koşullar esas alınarak belirlenebilir. Etkili öğrenme-öğretme süreçlerinin gerçekleşmesi için herkes tarafından onay gören, gerçek formül olarak kabul edilebilecek nitelikte koşullar belirleme mümkün olamayacaktır.²¹

Ders kitabının konu ve içeriğinin başka bir içeriği olan materyaller, ne kadar ilginç olursa, ders kitabı da o kadar teşvik edici olur. Araştırmamıza katılan öğrencilere bu soruyu sordüğümüzde çoğunluğun bu görüşe hiç katılmadığını gördük. Öğretmenlerde ise ‘Kararsız’ olanlar ve ‘Hiç Katılmayanlar’ şeklinde bir ayırım görülmüştür. Fakat çoğunluğun ‘Katılıyorum’ şıkkı bu eşitliği bozmuştur. Sonuç olarak %29,9’luk bir oranla ‘Hiç Katılmıyorum’ şıkkı ortaya çıkmıştır.

Anketimize katılan Anadolu İmam-Hatip Lisesi öğretmen ve öğrencileri, 10.sınıf Arapça ders kitabının konu ve içeriklerinin yeterince çeşitli olması yönünde birbirine eşit görüşler belirtmişlerdir. Öğrenciler ‘Katılmıyorum’ ve ‘Katılıyorum’ şeklindeki cevapları aynı oranda vermişlerdir.

Öğretmenlerde de aynı sonuç görülmektedir. Burada öğretmenler ‘Katılmıyorum’ ve ‘Hiç Katılmıyorum’ şeklinde cevap vermişlerdir. Kitabın konu ve çeşitlilik olarak yeterli olduğu sonucuna katılıyorum cevabı %1,6’lık değerle baskın çıkmıştır.

Genel sonuca göre ise bu ders kitabının konu ve çeşitliliğinin yeterli olup olmaması ile ilgili öğretmen ve öğrenciler ‘Kararsızdır’.

2.6. Kitap ile İlgili Genel Değerlendirme Yorumları

10.sınıf Arapça ders kitabı, genel anlamda öğretmen ve öğrencilerin isteklerine uygunluk sağlamaktadır. Sadece ders saatinin düşürülmesiyle birlikte konuşma ve yazma etkinliklerine yeterince vakit ayrılmamaktadır. Verilen etkinlikler de yetersiz kalmaktadır. Konu bütünlüğünün olmaması, bazı konuların anlatımına ise hiç girilmemesi büyük sıkıntılar yaratmaktadır. Hem öğretmen hem de öğrencinin çoğu bu durumda ‘Kararsızlık’ yaşamaktadır.

“10.sınıf Arapça ders kitabı ileride de Arapça çalışmaya teşvik edecek niteliktedir” cümlesi öğrenciler tarafından yetersiz bulunmuştur. Bu durum ‘Hiç Katılmıyorum’ şıkkına verilen cevapta görülmüştür. Öğretmenler ise kitabın teşvik etmesi yönünde kararsız kalmışlar, buna çok yakın olarak da ‘Katılmıyorum’ cevabını vermişlerdir.

Öğrenciler seçme şansları olsa 10.sınıf Arapça ders kitabını tekrar tercih etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler ise ilgili ders kitabını tekrar tercih edilebilir bulmuşlardır. Araştırmamızın sonucunda bu ders kitabı tekrar tercih edilme noktasında olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Ülkemizde halen öğretim şekli olarak “Sarmal Yaklaşımı” benimsemektedir. Öğrenmede Sarmal Yaklaşım, ders programında derinleşen zorluk seviyeleriyle paralel olarak ana kavramlardan oluşan bir ders programının tasarlanması ve bu kavramların sürekli tekrar edilmesini ifade eden bir yaklaşımdır. Yeni kavramlar artan zorluk derecesine göre

kademelendirilerek öğretilir ve öğrencilerin o konuda git gide daha derin bilgi edinmeleri sağlanır. Öğrenme süreci uzatılıp, o konuda uzmanlık sağlanana dek kavramlar yinelenerek öğretilir.²²

Yüz yüze görüşme yaptığımız bir öğretmenimize göre (Ö.4) “Kitabın oluşumu kolaydan-zora doğru değildir”. Bu durumda kitabın Millî Eğitim Bakanlığının “sarmal eğitim” sistemine ters düştüğü görülmektedir. Bir öğretmen olarak şahsî kanaatimiz de bu yöndedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Araştırmamız çerçevesinde 180 İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf öğrencisine ve 8 Arapça öğretmene anket uygulanmıştır. Aynı zamanda daha fazla veri elde etmek amacıyla da 4 Arapça öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

10.sınıf Arapça ders kitabının taslağı ve planı yeterince uygun ve açık bulunmamıştır, “Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça ders kitabının taslağı ve planı, eğitim-öğretimi olumlu etkilemektedir” hipotezimizin doğrulanmadığı görülmektedir.

Kitaptaki aktiviteler sosyal hayatta Arapça kullanımı ve iletişimi sağlama açısından olumsuz bulunmuştur. Verilen aktiviteler günlük kullanım diyalogları içermemektedir. Yine aktivitelerin yaratıcı ve özgün bağımsız cümleler kurmakta olumsuz bulunduğu görülmektedir. “AİHL 10.sınıf Arapça ders kitabındaki aktiviteler, Arapça öğretimini olumlu etkilemektedir” hipotezimizin doğrulanmadığı görülmektedir.

Yabancı dil ders kitaplarında bulunan dinleme parçaları o dili konuşmak ve anlamak için son derece önemlidir. 10.sınıf Arapça ders kitabında yer alan bu parçalar kelimeleri telaffuz etmede yetersiz kalmıştır. Anlama zorluğu çekilmesinde bu parçaları seslendirenlerin, seviyeye göre hızlarını ayarlayamamış olmalarının payı büyüktür. Özellikle öğrenciler kelimeleri ağızdan çıktığı anda yakalayıp anlama sıkıntısı çekmektedirler. Bu sebeple sürekli kaydı durdurmak gerekmektedir. Bu da dersin işlenişini aksatıp zaman kaybına sebep olmaktadır.

Arapça dilbilgisi kurallarını öğretmek ve öğrenmek, ana dilde yapılması arzulanan bir şeydir. Bunun yanı sıra bol örnek içermeli, alıştırmalarla da desteklenmelidir. Araştırmamızda 10.sınıf Arapça ders kitabındaki dilbilgisi kurallarının ve kelimelerinin şarkı, öykü anlatımı ve oyun yoluyla öğretilip öğretilmediğini sorumuza anketimize katılan hem öğretmen hem de öğrenciler olumsuz sonuç bildirmişlerdir.

İlgili ders kitabında dilbilgisi kurallarını anlatan bu içeriklere rastlanmamaktadır.

Öykü anlatımı yerine karşılıklı diyaloglar tercih edilmiştir.

10.sınıf Arapça ders kitabının, öğrencinin Arapça seviyesine uygun bir dil kullandığını öğretmenler olumlu bulurken öğrenciler olumsuz bulmuştur. “AİHL 10.sınıf Arapça ders kitabının müfredatı, demografik değişkenler açısından farklılık göstermektedir” hipotezimiz öğretmen ve öğrencilerin farklı cevaplar vermesiyle doğrulanmıştır.

Ders kitaplarında materyallerin yeri ve önemine araştırmamız kapsamında zaman zaman değindik. İlgili ders kitabında bulunan materyaller, konu ve içerik çeşitliliği bakımından yetersiz bulunmuştur. Öğrenciye ait CD ve Çalışma Kitabı bulunmamaktadır. EBA’da bulunan Arapça görsel ve işitsel materyaller yetersizdir.

Araştırmamıza katılan öğrenci ve öğretmenlere seçme şansları olsaydı, bu ders kitabını seçip-seçmeyecekleri sorulmuş, verilen cevaplar 10.sınıf Arapça ders kitabının tekrar seçilmeyeceği yönünde çıkmıştır.

10.sınıf Arapça ders kitabının olumsuz yönlerinden ziyade olumlu yönleri ağırlıktadır.

Bunlar;

Kitap görsel açıdan değerlendirilip etkili bulunmuştur, kelime listesi terimler sözlüğü ve materyallerin amaçlarının kolay ve anlaşılır olduğu öğretmenler açısından olumlu değerlendirilen sonuçlardır.

Bu ders kitabı grup, tek ve eşli olarak çalışmayı desteklemektedir. Nitekim verilen diyaloglar karşılıklı iletişimi sağlamaktadır. Grup olarak yapılacak etkinlikler bulunmamaktadır.

Resim ve fotoğraflar yeni kelime öğretimini kolaylaştırmaktadır.

Ders kitabında dört dil becerisine yer verilmesi öğrenciler için büyük fayda sağlamaktadır. “AİHL 10.sınıf Arapça ders kitabındaki beceriler, Arapça öğrenmeyi olumlu etkilemektedir” hipotezimizin doğrulandığı görülmektedir.

Kitaptaki dilbilgisi konuları ve kelimelerinin öğretim sırası uygundur. Bu hâliyle kitap sarmal eğitime –çok fazla olmasa da- uygun şekilde düzenlenmiştir. “AİHL 10.sınıf Arapça ders kitabındaki dil, Arapça öğrenmeyi olumlu etkilemektedir” hipotezimizin doğrulandığı görülmektedir.

Bu ders kitabı dilbilgisi konularını direkt anlatıma girmese de basit ve kısa örneklerle sunmaktadır. Ders kitabındaki dilin Arapça öğrenmeyi olumlu etkilediği hipotezimiz burada da doğrulanmıştır.

10.sınıf Arapça ders kitabı, konuları ve içeriklerini gerçek yaşamla ilişkili vermektedir.

Ders kitabının değerlendirilmesinde “Kararsız” kalınan kısımlar da vardır.

Bunlar:

Kitabın, Arapça telaffuzu doğal yoluyla çalışmayı sağlaması durumu, öğretilen dilin gerçek hayatta kullanılan Arapçayı yansıtması, kitapta bulunan konu ve içeriklerdeki çeşitliliğin yeterliliği ve yine kitaptaki konu ve içeriklerin Arapça öğrenen birisinin ihtiyaçlarına uygunluğu ile ilgili durumlardır. Bu durum “Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça ders kitabındaki konu ve içerik Arapça öğrenmeyi olumlu etkilemektedir” hipotezimizi kararsız bırakmakta, olumlu ya da olumsuz bir sonuç çıkmamaktadır. Burada demografik farklılıklar dolayısıyla sonuç da farklı çıkmıştır.

ÖNERİLER

Bu çalışma, Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça öğretmenleri ve öğrencilerinin Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça Ders Kitabı ile ilgili görüşlerini ortaya koymuştur. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, Anadolu İmam-Hatip Lisesi 10.sınıf Arapça Ders Kitabıyla ilgili ilerdeki çalışmalar için aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Öğrencilerin Arapçaya daha kolay adapte olması için konuları ana dilde anlatılmalı, bir iki örnekle geçirilmemeli, dilbilgisiyle ilgili daha çok alıştırmaya ve örnekler verilmelidir. Konular kolaydan zora doğru gitmeli, dilbilgisi konuları açıklamalar bulunan küçük dipnotlar şeklinde verilmelidir.

Ders kitabında bulunan metinler ve diyaloglar öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Günlük diyaloglar verilir, gerçek yaşamda kullanılacak kelime ve terim içermelidir.

Kitaptaki metinlerin ya kelimeleri ya da çevirileri verilmelidir. Kitap hareketliliğini artırmalıdır.

Kitapta yer alan aktiviteler artırılmalı, oyun, şarkı, öykü anlatımı ve farklı bilmece ve bulmacalara yer verilmelidir.

Dinleme parçaları öğrencilerin elinde de bulunmalı ve daha yavaş seslendirilmelidir.

Kitabın konu ve içerikleri güncel olmalı, çağa uygun hazırlanmalı, mümkünse gençlerin ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır.

Kitap, hep aynı düzen ve şekilde gidip sıkıcılık ve monotonluktan çıkmalı, taslak ve planı yeniden tasarlanmalıdır.

Anadolu İmam-Hatip Liselerindeki öğrencilerin ders kitabına daha kolay adapte olması ve Arapça öğrenmelerini kolaylaştırmak amacıyla ders kitabına ek olarak Arapça yazı defteri, sticker, renkli şema ve resimler, kelime kartelaları gibi materyaller hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arkan, Z. (2015). *Te' allem el- 'Arabiyye isimli eserin Arapça öğretim ve eğitim teknikleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Bergil, A. S. (2010). *İngilizce öğretiminde konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik bir teknik: Yarattıcı drama*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Ceyhan, E. (2007). *Yabancı dil öğretimi teknolojisi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Dede, M. (2014). *Öğrencilerin Arapça öğrenmede yaptıkları kullanım hataları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Demirbaş, Ş. (2016). *Türkiye'de İmam-Hatip ortaokullarında okutulmakta olan Arapça ders kitabı serisi ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ege, İ. (2011). *İkinci yabancı dil (Almanca) öğretiminde Avrupa Dil Portfolyosuna dayalı uygulamaların etkinliğinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gürsoy, A., Arslan, M. (2011). Eğitsel oyunlar ve etkinliklerle yabancılara Türkçe öğretim yöntemi. *1.Yabancı dil öğretimi ve uygulamalı dil bilimi uluslararası konferansı*. Saraybosna.
- Johnson, R. B. & Onwuegbuzie J. A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come, *Educational researcher* (XXXIII, Sayı:7, s.14-26) USA
- Karaca, M. (1992). *İmam-Hatip Liselerinde Arapça öğretimi ve Arapça ders kitaplarının tahlili*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karaca, S. (2016). *Yabancı dil öğretiminde drama ve Arapça konuşma becerisine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara.

- MEB. (2016). Ders kitapları ve eğitim araçları yönetmeliği, Birinci bölüm ve ikinci bölüm. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211014-1.htm> adresinden erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 22.02.2019).
- MEB. (2016). Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, “*Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça dersi (9. Ve 10. sınıflar) öğretimi programı*”, Ankara.
- Medni, B. (2010). *Arapça öğretiminde edebi materyallerin kullanımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- “Öğrenmede sarmal yaklaşım”, <https://canada.k12.tr> adresinden erişilmiştir. (Erişim Tarihi: 23.05.2019).
- Özdemir, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin bir yabancı dil olarak Arapçaya ilişkin metaforik algıları (Süleyman Demirel Üniversitesi örneği). *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (Temmuz, s.31-57) Şanlıurfa.
- Tobin, C. T. (1998). Teaching teenagers: Motivation and discipline. *Mödem English teacher*. (s. 51-52) USA.
- Tunalı, S. B, Gözü, Ö. Ö. (2016). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması karma araştırma yöntemi. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*. (Haziran, s.106-112) Eskişehir.
- Veiga P. R., Augustoda, L. (1993). Pre-warm-up activities: Getting started. *English Teaching Forum*. (I, s. 37-38) USA.
- Yıldız, R. Sünbül, A. M., Halis, İ., Koç, M. (2002). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Mikro Yayınevi.

-
- ¹ Şakir Demirbaş, *Türkiye’de İmam-Hatip Ortaokullarında Okutulmakta Olan Arapça Ders Kitabı Serisi ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2016.
- ² Bahar Medni, *Arapça Öğretiminde Edebi Materyallerin Kullanımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2010, s. 5.
- ³ MEB Ders Kitapları Ve Eğitim Araçları Yönetmeliği, 2016, Birinci Bölüm ve İkinci Bölüm.
- ⁴ Zeynep Arkan, *Te’allem el-‘Arabiyye İsimli Eserin Arapça Öğretim ve Eğitim Teknikleri Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2015, s. 1.

- ⁵ Mazhar Dede, *Öğrencilerin Arapça Öğrenmede Yaptıkları Kullanım Hataları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2014, s. 4.
- ⁶ MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, “*Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi (9. Ve 10. Sınıflar) Öğretimi Programı*”, Ankara 2016.
- ⁷ Selen B. Tunalı, Ömer Özen Gözü, “Nitel ve Nicel Araştırma Yöntemlerinin Bir Arada Kullanılması Karma Araştırma Yöntemi”, *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*. (Haziran 2016), s. 107.
- ⁸ R. Burke Johnson, J. Alton Onwuegbuzie, Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, USA 2004. (XXXIII, Sayı:7) s. 20.
- ⁹ Şakir Demirbaş, *Türkiye’de İmam-Hatip Ortaokullarında Okutulmakta Olan Arapça Ders Kitabı Serisi ile İlgili Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*.
- ¹⁰ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara 1991, s. 110.
- ¹¹ Pessoa Reis Veiga, Luis Augustoda, “Pre-warm-up Activities: Getting Started”, *English Teaching Forum*, (1), 1993, s. 37-38.
- ¹² Casey T. Tobin, Teaching Teenagers: Motivation and Discipline, *Mödem English Teacher*, 1998, s. 52.
- ¹³ Aynur Gürsoy, Mustafa Arslan, Eğitsel Oyunlar ve Etkinliklerle Yabancılara Türkçe Öğretim Yöntemi, *1.Yabancı Dil Öğretimi ve Uygulamalı Dil Bilimi Uluslararası Konferansı*. Saraybosna 2011, s. 177.
- ¹⁴ Selman Karaca, *Yabancı Dil Öğretiminde Drama ve Arapça Konuşma Becerisine Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2016, s. 7-8.
- ¹⁵ İlhami Ege, *İkinci Yabancı Dil (Almanca) Öğretiminde Avrupa Dil Portfolyosuna Dayalı Uygulamaların Etkinliğinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya 2011, s. 27.
- ¹⁶ Selman Karaca, “Yabancı Dil Öğretiminde Drama ve Arapça Konuşma Becerisine Etkisi”, s. 10-11.
- ¹⁷ Ayfer S. Bergil, *İngilizce Öğretiminde Konuşma Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Bir Teknik: Yaratıcı Drama*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat 2010, s. 18.
- ¹⁸ Mahmut Karaca, *İmam-Hatip Liselerinde Arapça Öğretimi ve Arapça Ders Kitaplarının Tahlili*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1992, s. 4-5.
- ¹⁹ Erdal Ceyhan, *Yabancı Dil Öğretimi Teknolojisi*, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2007, s. 71.
- ²⁰ Sevim Özdemir, “Üniversite Öğrencilerinin Bir Yabancı Dil Olarak Arapçaya İlişkin Metaforik Algıları Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (Temmuz 2017) s. 37.

²¹ Rauf Yıldız, Ali Murat Sünbül, İsa Halis, Mustafa Koç, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Mikro Yayınevi, Ankara 2002, s. 19.

²² “Öğrenmede Sarmal Yaklaşım”, <https://canada.k12.tr> (23.05.2019)